

Eha Reitelmann
Eesti Naiste Varjupaikade Liit
info@naisteliin.ee

Teie 20.09.2022 /
Meie 25.10.2022 nr 1.2-3/3475-14

Vastuskiri Eesti Naiste Varjupaikade Liidule

Lugupeetud Eha Reitelmann

Täname Eesti Naiste Varjupaikade Liitu aktiivsuse eest ohvriabi seaduse (edaspidi OAS) kujundamisel ja panuse eest naistevastase vägivalda ohvrite abistamisse. Tegite OAS-i väljatöötamiskavatsusele sisukaid ettepanekuid, millega enamasti arvestasime.

Olete oma 20.09.2022 saadetud pöördumises toonud välja mitmeid ettepanekuid, millele vastame järgnevalt.

Oleme OAS-i seletuskirjas põhjalikult selgitanud ning kinnitame jätkuvalt, et naiste tugikeskuse teenust saab ka edaspidi osutada multidistsiplinaarse meeskonnana, pakkudes kõiki seaduses loetletud teenuseid ühes asutuses. Eelnõu järgi on naiste tugikeskustel võimalik erinevaid teenuseid kombineerida vastavalt ohvri vajadustele. Naiste tugikeskustel on võimalik vajalikke teenuseid pakkuda ühtse tiimina ning lisaks kasutada ka riigi poolt korraldatud tasuta õigusabi jm teenuseid, mida osa tugikeskustest ka juba teevad. Igal tugikeskuse teenuse osutajal on õigus ise otsustada, kuidas täpselt loetletud teenuste osutamist korraldatakse. Seejuures on oluline, et ohvrile pakutaks just tema vajadustele vastavat abi (abivajaduse hindamine on nimetatud eelnõu § 21 lõike 2 punktis 2 ning §-s 8).

Liitteenuse mõistet uues seaduses ei kasutata, kuna see võib olla eksitav ja piirav. Kuigi kehtivas seaduses on see kasutusel, siis uues seaduses ei ole seda enam mõistlik kasutada. Liitteenuse mõistet kasutatakse IT-sektoris ja see on seotud pigem tehnoloogiliste lahendustega avalike teenuste pakkumisel kui kodanikuühenduste vm organisatsioonide sisemise töökorraldusega. Avalike teenuste korraldamise rohelise raamatu järgi on see asutusteülene teenus ehk teenuse osutamises osalevadki mitu asutust. OAS-i eelnõu lähtub põhimõttest, et spetsialistide poolt tehtud abivajaduse hindamine on teenuste vajaduse ja mahu aluseks ning tugikeskustel on endiselt võimalus pakkuda unikaalset terviklikku tuge vägivalda kogenud naistele. Avalike teenuste rohelise raamatu järgi tuleb (teenustele) nõuete kehtestamisel silmas pidada teenuste eripära, mis on tingitud sellest, kas teenus on asutusekeskne nn liitteenus või asutusteülene nn liitteenus. Teie soov tundub olevat seega tegelikult osutada liitteenust. Seda ei ole aga otstarbekas seadusesse tuua, kuna erinevad tugikeskused korraldavad oma teenuseid erinevalt ja seadus peab oma paindlikkusega seda võimaldama.

Oleme kindlad, et ühtse meeskonnana tegutsedes on ressursside kasutamine kõige optimaalsem. Kui psühholoogilise abi ressursi jääb puudu, siis täpselt nii, nagu seda juba praegu tehakse, saab ka edaspidi kasutada traumast taastumist toetava vaimse tervise abi (kehtiva seaduse järgi psühholoogilise abi kulu hüvitist). Seega meie hinnangul jääb teenus alles just nii sisulise ja paindlikuna, nagu ta on toiminud juba aastaid.

Nõustume Teie murega, mis puudutab eelarvet. Hinnad on oluliselt tõusnud isegi käesoleva aasta kevadega võrreldes, mil Sotsiaalkindlustusamet (SKA) kuluproгноosi koostas. SKA teenuse korraldajana püüab leida vastuvõetavaid lahendusi nii kehtivate lepingute puhul kui uut hanget tehes.

Kinnitame seoses naiste tugikeskuse teenuse osutamisega igas maakonnas, et plaan on jätkata abi kättesaadavusega samal moel kui siiani. Küll on aga sotsiaalseadustiku üldosa seaduses (edaspidi SÜS), mis reguleerib kogu sotsiaalkaitse korraldust ja sotsiaalkaitse tagamist avaliku võimu poolt, öeldud, et sotsiaalkaitse on korraldatud tervikliku süsteemina, mis põhineb omavastutusel, koostööl, isiku vajadusest ja avalikust huvist lähtuval hüvitiste sihitatud andmisel, õiguskindlusel ja võrdsel kohtlemisel ning avalike vahendite säästlikul ja otstarbekal kasutamisel. Seega SÜS alusel juba tulebki teenuste planeerimisel ja korraldamisel arvestada vajadusega – ehk siis, kus on abivajajad, seal peavad ka olema teenused, kasutades vahendeid otstarbekalt. Lahti selgitatult tähendab see seda, et vägivallaprobleemi suurust arvestades peab olema tagatud maakondlik kaetus. Seaduse järgi on kohustus korraldada ohvriabi Sotsiaalkindlustusametil, kes lähtub seda tehes SÜS-st, toetudes samas praktikale ja statistikale.

Olete teinud ettepaneku, et tugikeskuste juriidiline abi sisaldaks lisaks avalduste ja taotluste koostamisele ka teatud juhtudel võimalust esindada kohtuvälises ja kohtueelses menetluses, kohtus või mujal.

Selgitame, et kohtus või mujal esindamine võib tähendada väga pikaajalist juriidiliste vaidluste protsessi ja nii võib kogu tugikeskuse juriidilise nõustamise eelarve minna ühele juhtumile. Sellel põhjusel kasutavad mitmed tugikeskused riigi poolset tasuta õigusabi. Eelarve ei võimaldaks sellist teenust tagada kõikidele naiste tugikeskuste klientidele ja seetõttu ei saa panna seadusega kohustust kohtus esindada. Tugikeskuste kogemusel on väga oluline jõustada naist osalema menetlusega seotud tegevustes ja mitmed riigid rõhutavad tugiisikute olulisust just menetluse ja ka kohtuprotsessiga seoses. Seetõttu tuleb iga kord kaaluda, millises ulatuses juriidilist abi on vaja ja võimalik anda.

Mis puudutab rakendusaktide kavandeid, siis kinnitame, et rakendusaktidega hakkame tõsisemalt tööle alles OAS-i teise lugemise järel. Kutsume teid koos SKA ja teiste teenuseosutajatega vastavasse töörühma. Kuna määrused peavad saama valmis veebruariks, et oleks piisav ajavaru nende kehtestamiseks tähtajaga 31.03.2023, toimuvad töörühmad enne seda. Nagu teie kirjast lähtub, olete nüüd väga põhjalikult määruse sisule mõelnud ja see aitab kindlasti kiiremini ühiselt asjakohased nõuded sõnastada.

Kahjuks jääb meile jätkuvalt arusaamatuks kirjas väljendatud mure, nagu muudaks uus seadus teenuse sisu ümber või muudaks teenuse pelgalt varjupaigateenuseks. Suur osa Teie poolt tõstatatud küsimustest on seotud otseselt naiste tugikeskuste teenuse korraldamisega ja mitte seaduseelnõuga. Teenust korraldab ka edaspidi SKA, kes peab tagama vastavate arutelude pidamise, tööjuhiste jms olemasolu. Oleme suutnud aastatega suurendada nii teenuse eelarvet kui tugikeskuste arvu, jätkanud arendusprotsesside ja koolituste korraldamisega. Töökorraldusest lähtuvaid muresid ei saa lahendada seadusega, selleks on vajalik koostöö

teenuse korraldajaga. SKA selle vajadusega ka arvestab, oleme Teie kirja ohvriabi ja ennetusteenuste osakonna juhile ning teenusejuhile edasi saatnud.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Lotta Raag

nõunik laste ja perede osakonna juhataja
ülesannetes

Karita Karotam 626 9172

Karita.Karotam@sm.ee